

აკადემიური წერა დამწყობათათვის

ლია კაჭარავა
ხათუნა მარწყვიშვილი
ლილი ხერუაშვილი

თბილისი
2007

სოციალურ მეცნიერებათა სერია

მთავარი რედაქტორი: **მარინე ჩიტაშვილი**

რედაქტორი: **ლელა წიქარიშვილი**

დაკაბადონება: **თამარ შენგელია**

ყდის დიზაინი: **მამუკა ცეცხლაძე**

© სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი 2007
© Center for Social Sciences 2007

ქ. თბილისი, 0108, თ. ჭოველიძის ქ. №10

ელ.ფოსტა: contact@ucss.ge

ინტერნეტ გვერდი: www.ucss.ge

ISBN: 978 – 99940 -873 -6-5

ISSN – 1512 -4576

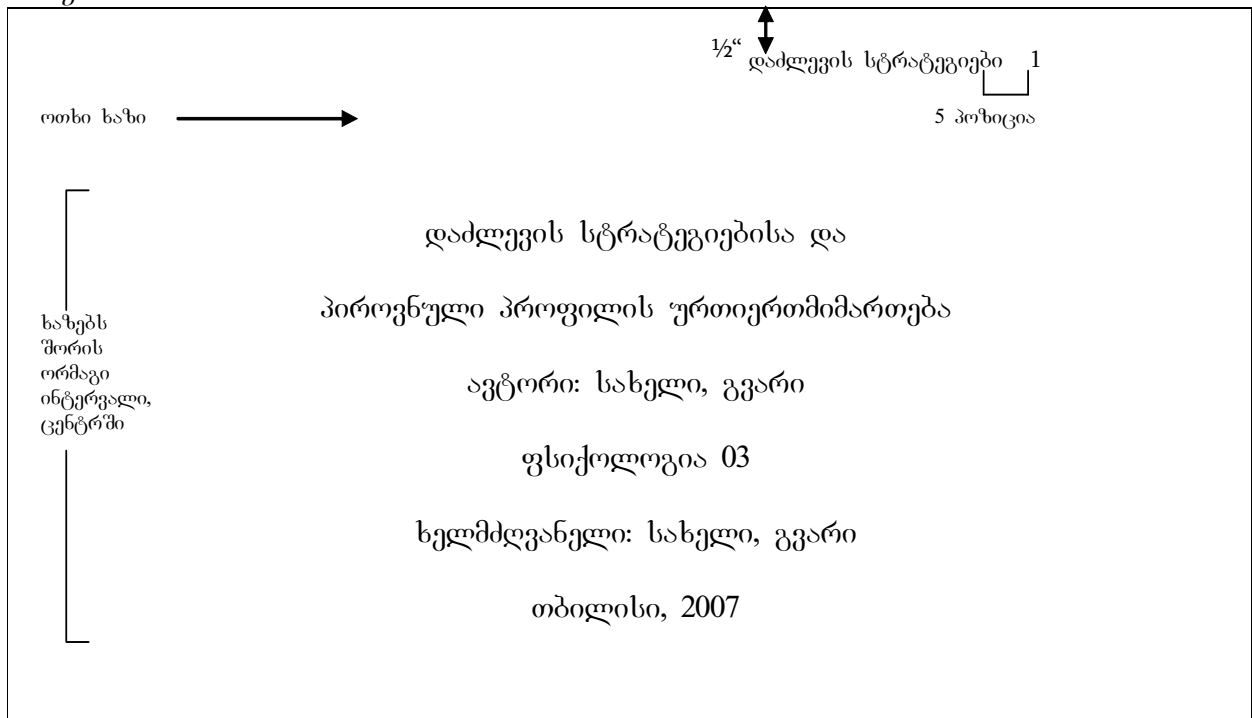
თავი 9. დოკუმენტის ფორმატი სოციალურ მეცნიერებაებში ამერიკის ფსიქოლოგიური ასოციაციის (APA) სტილით⁶

დოკუმენტის შედგენის ფორმალური მახასიათებლები

თავფურცელი

თავფურცელზე მოცემული უნდა იყოს ნაშრომის სრული დასახელება, თქვენი სახელი და გვარი, კურსის დასახელება, ხელმძღვანელის გვარი და სახელი, თარიღი. გარდა ამისა, როგორც თავფურცელზე (თუმცა, ქართულად შესრულებულ ნაშრომებში ეს კომპონენტი ყოველთვის არ არის მოცემული), ისე მთელ ნაშრომში ფურცლის ზედა მარჯვენა მხარეს მოცემული უნდა იყოს ნაშრომის მიმდინარე (ანუ შემოკლებული) სათაური და გვერდის ნომერი.

ნიმუში

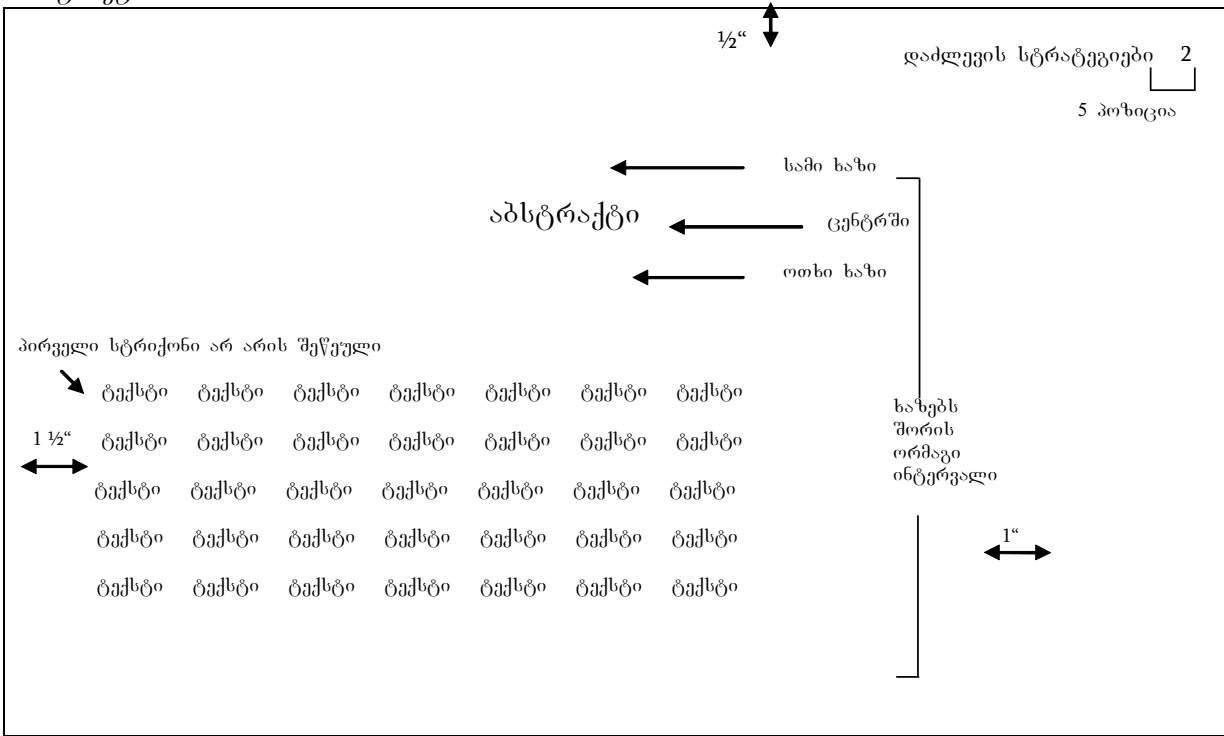

აბსტრაქტი

ნაშრომის პირველი ნაწილი, რომელსაც აბსტრაქტი ეწოდება, აჯამებს კვლევის საკითხს, მეთოდს, შედეგებსა და დასკვნას. ჩვეულებრივ, ის ერთი აბზაციითაა წარმოდგენილი ცალკე გვერდზე და დაახლოებით 100 სიტყვას მოიცავს, რომელშიც პირველი სტრიქონი არ არის შეწეული.

⁶ ქვეთავი მომზადებულია შემდეგ წყაროზე დაყრდნობით: Publication Manual of the American Psychological Association, 5th edition.

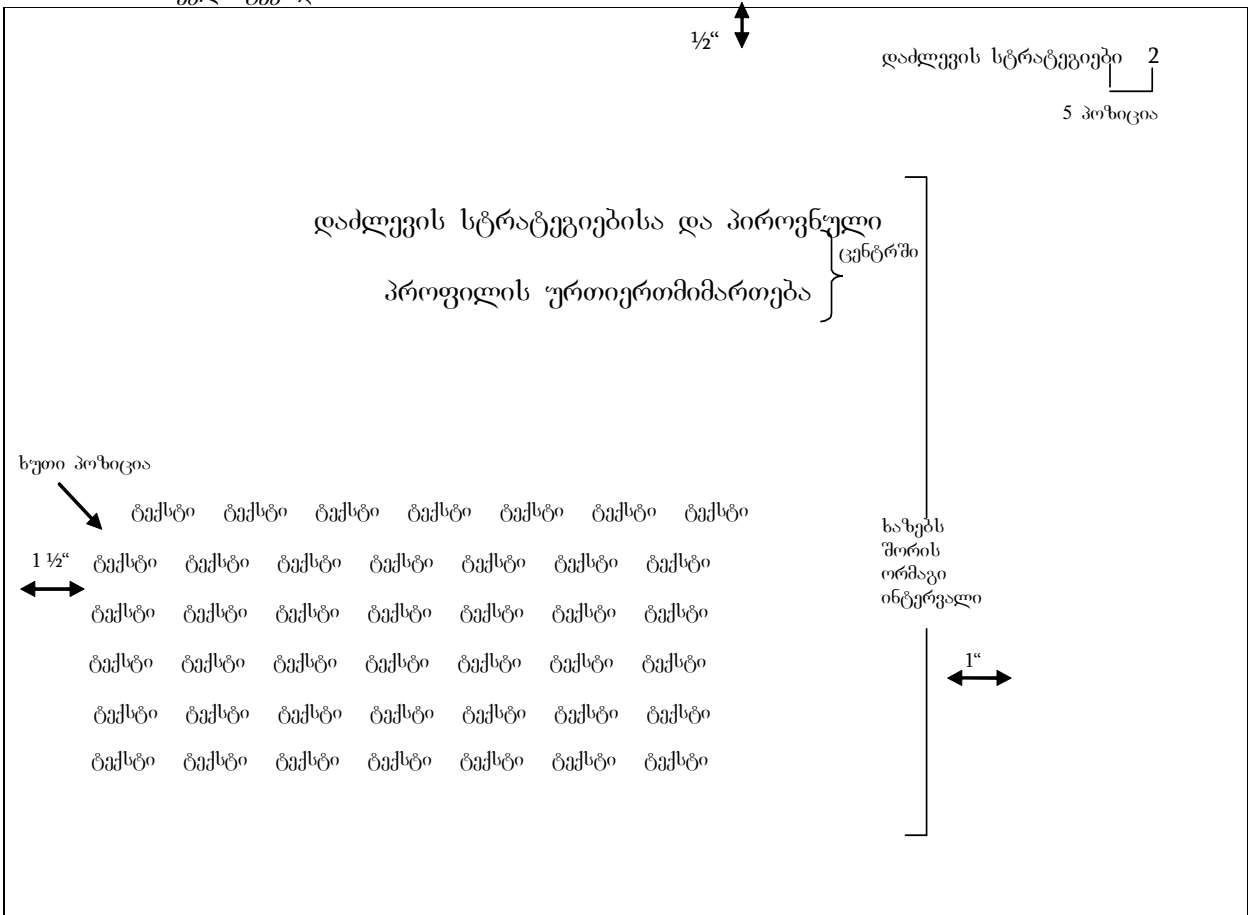
აბსტრაქტი

შესავალი

ნაშრომის ძირითადი ნაწილი იწყება ნაშრომის სრული დასახელებით (არასავალდებულო) და შესავლით (რომლის მითითებაც არ ხდება). შესავალი მოკლედ წარადგენს საკვლევ პრობლემას, მეთოდს, ინფორმაციულ ფონს (საკითხთან დაკავშირებით არსებულ სხვა კვლევებს) და კვლევის მიზანს.

ნაშრომის პირველი გვერდი

მეთოდი

ნაშრომის შემდეგი ნაწილი, რომელსაც „მეთოდი“ ეწოდება, გვაწოდებს დეტალურ ინფორმაციას ცდის პირების, ცდის მასალის, ხელსაწყოების, ინსტრუმენტების (მაგალითად, კითხვარების) და პროცედურის შესახებ. დასახელება „მეთოდი“ ილუსტრაციის თვალსაზრისით, პირველ ქვესათაურს წარმოადგენს. როდესაც მეორე და მესამე ქვესათაურების მოტანაა საჭირო, გამოიყენეთ ქვემოთ მოცემული ფორმატი, ხაზებს შორის ორმაგი ინტერვალით:

პირველი ქვესათაური

მეორე ქვესათაური

მესამე ქვესათაური, რომელიც უკვე ტექსტთან ერთადაა მოცემული.

ნიმუში

		დაძლევის სტრატეგიები? *
	ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი	
	ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი	
	ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი	
შერჩევა	მეთოდი	ხაზებს შორის ორმაგი ინტერვალი
	ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი	
	ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი	
	ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი ტექსტი	

შედეგები

შედეგების ნაწილში შეჯამებულია კვლევაში მოპოვებული მონაცემები. მოცემულია მათი ანალიზი და ის ცხრილების, გრაფიკებისა და დიაგრამების სახითაა წარმოდგენილი.

შედეგების განხილვა (Discussion)

შედეგების განხილვა წარმოადგენს ნაშრომის შემდეგ ნაწილს, რომელშიც მოცემულია მონაცემთა ინტერპრეტაცია და დასკვნები. როდესაც განხილვა ძალიან მოკლეა, ის შეიძლება გავაერთიანოთ ნაშრომის წინა ნაწილთან სათაურით: შედეგები და დისკუსია.

ნაშრომის სხვა ფორმალური მახასიათებლები: – მანძილი, გვერდების ნუმერაცია, ილუსტრაციები

- მინდორი: მარცხნივ – 1,5", ზემოთ – 0,5", დანარჩენი – 1";

- გვერდების ნომრები – მიმდინარე სათაურთან – მარჯვენა ზედა კუთხეში;
- ცხრილებისა და გრაფიკების დანომვრა.

ლიტერატურის ციტირების წესები

APA-ის სტანდარტის მიხედვით

ამონარიდის მოტანა

40 სიტყვაზე ნაკლები

40 სიტყვაზე ნაკლები ამონარიდი ბრჭყალებში უნდა ჩაისვას და ტექსტში უნდა იყოს ჩართული.

ჯორჯ ვაილანტი ეთანხმება სოციოლოგებს, რომ „ფსიქიატრიული იარღიყების მიწერა სახიფათოა. საზოგადოებას შეუძლია ადამიანებს საშინელი ტკივილი მიაყენოს ჯანმრთელობის და ფსიქიკური აშლილობების, ფსიქიკური აშლილობის და განსხვავებული ქცევის ერთმანეთში არევითა და დისკრიმინაციით.“

40 სიტყვაზე მეტი

40 სიტყვაზე მეტი ამონარიდი ბრჭყალებში არ უნდა ჩაისვას და ტექსტში არ უნდა იყოს ჩართული. ის გამოეყოფა ძირითად ტექსტს ზემოთ და ქვემოთ ხაზებს შორის ორმაგი ინტერვალით, ხოლო ციტატის სტრიქონებს შორის ერთმაგი ინტერვალით.

1994 წელს გამოცემულ წიგნში „მსოფლიოს მწვერვალზე“ ჟურნალისტი რებეკა სტეფენსი ევერესტზე ასვლას აღწერს:

სუთი
პოზიცია

ევერესტის რომანტიკა – აი, რა მხიბლავდა და მიზიდავდა. მწვერვალზე რომ ავედით, სულ ცოტა, ორასი ან სამასი ადამიანი მაინც ვიყავით – სხვადასხვა ეროვნების, სარწმუნოებისა და რასის წარმომადგენელი. თითოეულ ჩვენგანს მწვერვალზე ასვლის დაუძლეველი სურვილი ამოძრავებდა. ევერესტი ყველაზე მაღალი ადგილია მსოფლიოში და უამრავი მიზეზი არსებობს, რომელიც მისკენ ისევე იზიდავს ადამიანებს, როგორც ჩრდილოეთ თუ სამხრეთ პოლუსისკენ და ოკეანის სიღრმეებისკენ.

ავტორთა ციტირება

1. ავტორი, რომელსაც არ მოიხსენიებთ ტექსტში

მიღგრემის ექსპერიმენტის ერთ-ერთი კრიტიკოსი აღნიშნავდა, რომ ცდის პირები „უნდა ყოფილიყვნენ ინფორმირებულნი იმ ზეგავლენის შესახებ, რაც შეეძლო მათზე მოეხდინა ექსპერიმენტს“ (ბაუმრინდი, 1968, გვ. 44).

როდესაც არ მოიხსენიებთ ავტორს, ფრჩხილებში ჩასვით მისი გვარი და წყაროს გამოცემის თარიღი. როდესაც პირდაპირი ციტირება ხდება და არა – პერიფრაზირება ან შინაარსის მოკლედ გადმოცემა, მაშინ გვერდებიც უნდა მიეთითოს. შემადგენელი კომპონენტი, ზემოთ მოყვანილი მაგალითის მსგავსად, ერთმანეთისგან წერტილებით უნდა გამოიყოს). ეს ლიტერატურა ისე მიუთითეთ, რომ გასაგები იყოს, თუ რომელი წყარო მიუთითეთ და ისე, რომ ეს ხელს არ უშლიდეს ნაშრომის წაკითხვას. ზემოთ მოცემულ ვარიანტს ასეთი ფორმაც შეიძლება მიეცეს:

მიღგრემის ექსპერიმენტის ერთ-ერთი კრიტიკოსის შეხედულებით (ბაუმრინდი, 1968), ცდის პირები „უნდა ყოფილიყვნენ ინფორმირებულნი იმ ზეგავლენის შესახებ, რომელიც შეეძლო მათზე მოეხდინა ექსპერიმენტს“ (გვ. 34).

2. ავტორი, რომელსაც მოიხსენიებთ ტექსტში

ბაუმრინდი (1968) აღნიშნავდა, რომ მიღგრემის ექსპერიმენტის ცდის პირები “უნდა ყოფილიყვნენ ინფორმირებულნი იმ ზეგავლენის შესახებ, რაც შეეძლო მათზე მოეხდინა ექსპერიმენტს (გვ. 34).

როდესაც თქვენ მიუთითებთ ავტორის გვარს, აღარ არის საჭირო მისი მითითება ფრჩხილებში. ავტორის გვარის გვერდით მიუთითეთ თარიღი. თუ მოგაქვთ ციტატა იგივე წყაროდან იმავე აბზაცში, მაშინ აღარ არის საჭირო დამოწმების გამეორება, რამდენადაც ისედაც ნათელია, რომ იმავე წყაროს ეყრდნობით, მაგალითად:

ბაუმრინდი ექსპერიმენტის ლოგიკურ დასაბუთებასაც აკრიტიკებს.

3. ნაშრომი, რომელსაც ორი ავტორი ჰყავს

პეპინსკი და დესტეფანო (1987) მიუთითებენ, რომ მასწავლებელთა მეტყველებაში ხშირად ვლინდება მათი ფარული მისწრაფებები.

ერთ-ერთი კვლევის თანახმად (პეპინსკი და დესტეფანო, 1987), მასწავლებელთა მეტყველებაში ხშირად ვლინდება მათი მისწრაფებები.

როდესაც გამოყენებული ლიტერატურის მითითება ინგლისურ ენაზე ხდება, ტექსტში ავტორების გვარები „და“ კავშირით უკავშირდება ერთმანეთს, ხოლო ფრჩხილებში ორი ავტორის დაკავშირებისას „&“ სიმბოლო გამოიყენება, მაგალითად, (Pepinsky & DeStefano, 1987).

4. ნაშრომი, რომელსაც ხუთი ავტორი ჰყავს

პეპინსკი, დუნი, სმიტი, რენტი და კორსონი (1993) აღწერენ, თუ როგორ ვლინდება შეხედულებები ქესტებით.

პირველი ციტირების შემთხვევაში ხუთივე (ან სამივე) ავტორის გვარის მითითება ხდება, როგორც ეს ზემოთ მოყვანილ მაგალითშია ნაჩვენები, ხოლო მეორედ იმავე ავტორთა მოხსენიებისას მხოლოდ პირველი ავტორის გვარი და „და სხვ.“ უნდა მიუთითოთ.

პეპინსკის და სხვ., კვლევაში (1993) ქესტები თავის დაქნევასაც მოიცავს და თვალებით კონტაქტსაც.

როდესაც ორი ან მეტი წყარო გამოქვეყნებულია ერთსა და იმავე წელს, ამ შემთხვევაშიც იმავე წესით ხდება შემოკლება და იმდენი ავტორის გვარი უნდა მიუთითოთ, რამდენიც საჭიროა წყაროების ერთმანეთისგან გასარჩევად (მაგალითად, პეპინსკი, დუნი და სხვ., 1993) და (პეპინსკი, ბრედლი და სხვ., 1993).

5. ნაშრომი, რომელსაც ექვსი ან მეტი ავტორი ჰყავს.

ერთ-ერთი კვლევა (რუტტერი და სხვ., 1996) ცდილობს განსხვავებების ახსნას მოზარდების მაგალითზე.

ექვსი ავტორის შემთხვევაში, პირველი ციტირების დროსაც კი მხოლოდ პირველი გვარი მიუთითეთ, რომელსაც მოსდევს „და სხვ.“. თუ ერთსა და იმავე წელს გამოცემული ორი წყარო გვაქვს, შემოკლება იმავე წესის მიხედვით ხდება, როგორც მე-4 პუნქტშია მოცემული.

6. ნაშრომი, რომელიც ავტორთა ჯგუფს ეკუთვნის.

ადრეული წინასწარმეტყველება არ აღმოჩნდა დასაბუთებული (ლორენცის კვლევა, 1997).

ინსტიტუტის, სააგენტოს, კორპორაციის ან ავტორთა სხვა ჯგუფის შემთხვევაში, ჯგუფის სახელწოდება აღინიშნება, როგორც ინდივიდუალური სახელი.

7. უცნობი ავტორის ნაშრომი

ერთ-ერთ სტატიაში („სიკვდილის უფლება“, 1997) აღნიშნულია, რომ . . .

ანონიმური ნაშრომის შემთხვევაში ავტორის გვარის ნაცვლად ნაშრომის სათაური მიუთითეთ. სათაური ბრჭყალებში უნდა ჩაისვას (თუმცა, გამოყენებული ლიტერატურის ჩამონათვალში სათაური ბრჭყალებში არ ჩაისმის).

8. ერთისა და იმავე ავტორის ორი ან მეტი შრომა

დაახლოებით 7 წლის ასაკში ბავშვები აქტიურად იყენებენ ეესტებს საკუთარი მონაცემების ეფექტურობის გასაძლიერებლად (Gardnei, 1973a).

ერთისა და იმავე ავტორის ორი ან მეტი წყაროს მითითების შემთხვევაში თარიღით მკითხველს აწოდებთ ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ რომელ წყაროზე საუბრობთ, მაგრამ თუ ორივე ნაშრომი ერთსა და იმავე წელს არის გამოქვეყნებული, ამ შემთხვევაში წელი ასობითაც აღინიშნება (როგორც ეს ზემოთ მაგალითშია ნაჩვენები). ასევე, აღინიშნება გამოყენებული ლიტერატურის ჩამონათვალშიც.

9. სხვადასხვა ავტორის ორი ან მეტი შრომა

ორი კვლევის (მარკონი და ჰამბლენი, 1990; ჰერკოვიცი, 1994) შედეგები აჩვენებს, რომ...

ასეთ შემთხვევაში წყაროების მითითება ანბანური თანმიმდევრობით ხდება.

10. არაპირდაპირი წყარო

დამადასტურებელი საბუთები ჩნდება ვონდის ექსპერიმენტებში (ციტირებულია კვლევაში: მარკონი და ჰამბლენი, 1990).

სიტყვა „ციტირებული“ მიუთითებს, რომ ვონდის მითითებული კვლევა მოპოვებულია (აღმოჩენილია) მარკონისა და ჰამბლენის კვლევაში. გამოყენებული ლიტერატურის ჩამონათვალში კი მხოლოდ მარკონი და ჰამბლენი უნდა მიუთითოთ.

11. ელექტრონული წყაროები

ფერგუნსონი და ჰოპკინსი (1998) არ მონაწილეობდნენ თვალსაჩინო მტრულობის ექსპერიმენტში (აბზ. 7).

ელექტრონული წყაროების ციტირება ექვემდებარება ზემოთ აღნიშნულ ციტირების სტანდარტებს. მითითებული უნდა იყოს ავტორის გვარი და გამოქვეყნების თარიღი. მხოლოდ ამ შემთხვევაში, ამონარიდის მოტანისას, სტატიისა და წიგნებისაგან განსხვავებით, გვერდის ნაცვლად აბზაცის ნომერი უნდა მიუთითოთ.

სქოლიო და უნიშვნა

სქოლიო

სქოლიო ავსებს და ამდიდრებს ტექსტში მოცემულ ძირითად ინფორმაციას. სქოლიოში არ უნდა იყოს მოცემული რთული, არარელევანტური ანდა არაარსებითი ინფორმაცია. ვინაიდან სქოლიო მკითხველის ყურადღებას იქცევს, ტექსტში მისი ჩართვა მხოლოდ მაშინაა რეკომენდებული, როდესაც ის აძლიერებს, ამყარებს ძირითად ტექსტში მიმდინარე მსჯელობასა თუ გამოთქმულ აზრს.

ეს მცირე ნაწევრები, ფაქტობრივად, მოუთითებს აბსტრაქტულობაზე, რომელიც დამახასიათებელია მთლიანად მსხვილმასშტაბიანი გამოკითხვისათვის, რომელთა ანალიზი რეალურად არსებული ადამიანების გამოცდილებისა და არჩევანისგან დამოუკიდებლად ხორციელდება.

სქოლიოში მხოლოდ ერთი აზრი უნდა იყოს მოცემული. თუ ერთზე მეტ აბზაცს წერთ ან მათემატიკური ფორმულა მოგყავთ, მაშინ უმჯობესი იქნება, რომ ეს ძირითად ტექსტში ან/და დანართში გააკეთოთ და არა სქოლიოში.

სქოლიოში, ასევე, შეიძლება მიუთითოთ, რომელ სხვა ავტორთან შეიძლება ამა თუ იმ მასალის მოძიება.

მიიჩნევენ რა გამოკითხვათა შედეგებს სარგებლიანობის მოტივის უშუალო საზომად, გუტმანმა და მისმა კოლეგებმა ამერიკის 1976 წლის საპრეზიდენტო არჩევნებისთვის შეიმუშავეს ინდიფერენტულობის საზომი (სხვაობა ამ სკალაზე ფორდისა და კარტერის მაჩვენებლებს შორის) და გაუცხოების საზომი (კანდიდატის პრიორიტეტის სკალაზე აბსოლუტური დონე). მიჩიგანის უნივერსიტეტის 1972-1976 წლების მონაცემების ანალიზის შედეგად მათ დაადგინეს, რომ ხმის მიცემის ალბათობაზე სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდა სარგებლიანობის აბსოლუტურ დონეს, მაგრამ არა კანდიდატთა შედარების სხვაობას.

კარგად შესრულებულ ნაშრომში არსებითი ინფორმაცია ძირითად ტექსტში უნდა იყოს მოცემული და არა – სქოლიოში.

ცხრილის თანმხლები შენიშვნა

ცხრილის თანმხლები შენიშვნა თავსდება ცხრილის ქვემოთ, სადაც ახსნილია ცხრილში წარმოდგენილი მონაცემები ან მოცემულია დამატებითი ინფორმაცია მათ შესახებ.

ცხრილი №9.1. ლიბერალური დემოკრატიის ზრდა 1990-1995 წლებში

	ლიბერალური დემოკრატიები		მსოფლიოს მოსახლეობა	
	ქვეყნები	მოსახლეობა (მილიონებით)	რაოდენობა (მილიონებით)	დემოკრატიულ სახელმწიფოში მცხოვრებთა %
1900	4	130	1608	8
1910	9	163	n.a.	n.a.
1920	18	371	1860	20
1930	15	346	2008	18
1940	12	217	2294	10
1950	26	869	2516	34
1960	32	1169	3019	39
1970	31	1263	3693	34
1980	35	1636	4450	37
1990	39	2070	5246	39
1995	40	2263	5765	39

შენიშვნა: დემოკრატიული ქვეყნების მონაცემთა წყარო იყო ლონდონის ეკონომიკის სკოლის სამთავრობო პოლიტიკის კვლევის განყოფილების მასალები. მონაცემები მსოფლიოს მოსახლეობის შესახებ იხ.: Borrie, 1970: 6, 1950-წლიდან კი – „გაერო: მსოფლიო მოსახლეობა – მოლოდინი და პერსპექტივები“.

ცხრილები და სურათები

ცხრილები

ცხრილები თუ ტექსტური მასალა

ცხრილები მკვლევარს დიდი რაოდენობით მონაცემების კომპაქტურად, მოხერხებულად წარმოდგენის საშუალებას აძლევს. ცხრილებში, როგორც წესი, კონკრეტული რიცხობრივი მონაცემები გარკვეული თანმიმდევრობით დალაგებულ სვეტებად და მწკრივებადაა წამოდგენილი, რაც აიოლებს მათ ურთიერთშედარებას.

რამდენიმე მოსაზრების გამო ხელსაყრელია, რომ წინასწარ გაიაზროთ და გადაწყვიტოთ, რამდენ ცხრილს ჩართავთ ნაშრომში; კერძოდ:

1. თუ ნაშრომში დიდი რაოდენობით ცხრილები გეგნებათ, მკითხველს შეიძლება გაუჭირდეს მათი დახარისხება და თვალი ვეღარ მიაღწევს თქვენს აზრებს.
2. არათანაბარი გადანაწილება ცხრილებსა და ტექსტს შორის – ბევრი ცხრილი და მცირე მოცულობის ტექსტი – შეიძლება პრობლემების წინაპირობა გახდეს ნაშრომის ფორმალური მხარის გაფორმებისას, როდესაც ვერბალური ნაწილი ხშირად წყდება ცხრილით, მკითხველს უჭირს ხოლმე ტექსტის თანმიმდევრულად აღქმა და ავტორის ლოგიკური ჯაჭვისთვის თვალის მიდევნება.
3. ცხრილების ჩასმა ართულებს ნაშრომის ფორმალურ ორგანიზებას და ამიტომ ცხრილებით მდიდარი ნაშრომის დაბეჭდვა უფრო ძვირი ჯდება, ვიდრე ცხრილებით ნაკლებად დატვირთული ტექსტია.

ამიტომ ტექსტის გასამარტივებლად ცხრილების სახით მხოლოდ ყველაზე არსებითი, შინაარსთან უშუალოდ დაკავშირებული მონაცემები მოიტანეთ.

ნაკლებეფექტური ვარიანტი:

ნორმალური მოზარდის ფსიქოლოგიური მე-ს აღწერისას მოზარდთა 91% ეთანხმება დებულებას: „ნორმალურ პირობებში თავს მშვიდად ვგრძნობ“, გამოკითხულ მოზარდთა 90% სიამოვნებას იღებს ცხოვრებისგან; გამოკითხულთა იგივე რაოდენობა, ჩვეულებრივ, აკონტროლებს თავს, 86% თავს ჯანმრთელად და ძლიერად გრძნობს, ერთი პროცენტით ნაკლები მოზარდები, ძირითადად, ბედნიერები არიან და, ბოლოს, მხოლოდ 83%-ს ანიჭებს კარგი ხუმრობა სიამოვნებას, როდესაც სევდიანი და მოწყენილია.

უფრო ეფექტური ვარიანტი:

მკითხველისთვის გაცილებით იოლი იქნება ამ შედეგების აღქმა და გააზრება, როდესაც ისინი ცხრილშია მოცემული, თუმცა როდესაც მონაცემები უჩვეულოდ ცოტაა (ერთი სვეტი ან მწკრივი), მაშინ უმჯობესია, რომ ისინი ტექსტში ჩართოთ და არ გაიტანოთ ცალკე ცხრილად.

განსაზღვრეთ იმ მონაცემთა რაოდენობა, რომლის მოტანაც აუცილებელია ტექსტში მიმდინარე მსჯელობის გასაგებად და შემდეგ გადაწყვიტეთ, ცხრილის ან გრაფიკის სახით წარმოადგენთ მათ თუ ტექსტში ჩართავთ. არაარსებითი ან უკიდურესად დეტალიზებული მონაცემები შეიძლება საერთოდ ამოიღოთ ნაშრომიდან ან და დანართში გაიტანოთ.

ცხრილები, რომლებშიც რაოდენობრივი მონაცემებია წარმოდგენილი, მხოლოდ მაშინაა ეფექტური, როდესაც მონაცემები გასაგებად, ნათლად და იოლად აღსაქმელადაა ორგანიზებული. ცხრილში შესადარებელი ერთეულები (მაგალითად, საშუალო, სტანდარტული გადახრა, შერჩევის ზომა და ა.შ.) ერთმანეთის გვერდით უნდა განთავსდეს. ამ პრინციპის

მიხედვით, სხვადასხვა მანქანებელი ცხრილის სხვადასხვა ნაწილში თავსდება. ცხრილში №9.3. სწორედ ამ პრინციპითაა მონაცემები დალაგებული.

ცხრილი №9.2. ნორმალური მოზარდის ფსიქოლოგიური მე

დებულება	მოზარდთა პროცენტი, რომელიც ეთანხმება თითოეულ დებულებას
ნორმალურ პირობებში თავს მშვიდად ვგრძნობ.	91
სიამოვნებას ვიღებ ცხოვრებისაგან.	90
ჩვეულებრივ, თავს ვაკონტროლებ.	90
თავს ჯანმრთელად და ძლიერად ვგრძნობ.	86
ძირითადად, ბედნიერი ვარ.	85
კარგი ხუმრობა მაშინაც მანიჭებს სიამოვნებას, როცა სეკლიანი, მოწყენილი ვარ.	83

შენიშვნა: ცხრილი აღებულია რ. გერიგი, ფ. ზიმბარდო „ფსიქოლოგია და ცხოვრება“, 2007

ცხრილი №9.3. შეჭმული ნამცხვრების საშუალო რაოდენობა

	შეუზღუდავი კვება	შეზღუდული კვება	განსხვავება
გემრიელი ნამცხვრები			
საკონტროლო ჯგუფი	6.2	5.1	-1.1
მშფოთვარე ჯგუფი	5.1	7.6	+2.5
უგემური ნამცხვრები			
საკონტროლო ჯგუფი	3.0	2.6	-0.4
მშფოთვარე ჯგუფი	2.7	3.7	+1.0

შენიშვნა: ცხრილი აღებულია რ. გერიგი, ფ. ზიმბარდო, „ფსიქოლოგია და ცხოვრება“, 2007

ცხრილისა და ტექსტის ურთიერთმიმართება

ინფორმაციული ცხრილი ავსებს ტექსტს და არ იმეორებს მას. მკითხველს ტექსტში უნდა მიუთითოთ ცხრილზე და უთხრათ, თუ რას მიაქციოს ყურადღება. ტექსტში მხოლოდ ცხრილის ყველაზე გამოკვეთილი ნაწილები გააჩნით. თუ ცხრილში მოტანილ მთელ მასალას ტექსტში გააჩნეთ, მაშინ ცხრილი აღარაფერში გჭირდებათ.

დარწმუნდით, რომ ცხრილი თავისთავად გასაგები უნდა იყოს. თითოეული ცხრილი ტექსტში უნდა იყოს ინტეგრირებული, მაგრამ ტექსტის გარეშეც სრულიად გასაგები უნდა იყოს. განმარტეთ ყველა აბრევიატურა (გამონაკლისია ისეთი სტატისტიკური აბრევიატურები, როგორცაა *M*, *SD* და *df*), გამოკვეთილი ტექსტისა თუ ფრჩხილების მნიშვნელობა. ყოველთვის მიუთითეთ საზომი ერთეულები.

ცხრილის მითითება ტექსტში. ტექსტში ცხრილები მათი ნომრებით მოიხსენიეთ:

როგორც არის ცხრილში №8 მოცემული, ცდის პირთა...

გამოკითხულთა ნახევარი აღიარებს (იხ. ცხრილი №8), რომ...

არ გამოიყენოთ ფრაზები „ზემოთ/ქვემოთ მოცემულ ცხრილში“ ან „32-ე გვერდზე წარმოდგენილ ცხრილში“, ვინაიდან ნაშრომის სხვადასხვაგვარი ფორმატირებისას ყოველთვის შეიძლება შეიცვალოს როგორც ცხრილის ადგილმდებარეობა ტექსტში, ისე – გვერდების ნუმერაცია.

ცხრილების ურთიერთმიმართება

შეეცადეთ, რომ არ გაიმეოროთ მონაცემები სხვადასხვა ცხრილში და ერთად წარმოადგინოთ. ჩვეულებრივ, მონაცემთა იდენტური მწკრივები ან სვეტები არ უნდა მეორედებოდეს ორ ან მეტ ცხრილში.

ერთ ნაშრომში წარმოდგენილი ყველა ცხრილი ერთნაირად უნდა იყოს ფორმატირებული, რათა გაიოლდეს მათი აღქმა და მათში წარმოდგენილი მონაცემების შედარება. გამოიყენეთ ერთნაირი ფორმატი, დასახელება, სათაურები და ტერმინოლოგია (მაგალითად, *საშუალო მაჩვენებელი* ან *ცენტრალური ტენდენციის მაჩვენებელი*).

ცხრილების დანომვრა

ცხრილები ყოველთვის ინომრება არაბული ციფრებით.

ცხრილი N2, ცხრილი N3 ცხრილი N4 და ა.შ.

და არა: ცხრილი 2, ცხრილი 2a, ცხრილი 2b და ა.შ.

ცხრილების დასახელება

თითოეულ ცხრილს მოკლე, მაგრამ გასაგები და ახსნითი სათაური უნდა ჰქონდეს.

ზედმეტად ტელეგრაფული:

კოლეჯის ძირითად საგანსა და შედეგებს შორის დამოკიდებულება (გაუგებარია, რა ტიპის მონაცემებია ცხრილში წარმოდგენილი).

ზედმეტად დეტალიზებული:

კოლეჯის სტუდენტების მიერ ძირითად საგანში – ფსიქოლოგიაში, ფიზიკაში, ინგლისურსა და მათემატიკაში მიღებული საშუალო ქულები A, B და C ტესტებში (აქ მეორდება ცხრილის ნაწილების სათაურებით გადმოცემული ინფორმაცია).

კარგი:

კოლეჯის სხვადასხვა ძირითად საგნებში სტუდენტების მიერ მიღებული საშუალო შეფასებები.

ცხრილში ან მის რომელიმე სათაურში მოცემული აბრევიატურა შეიძლება ცხრილის დასახელებაში ფრჩხილებში იყოს მოტანილი.

თემატური აპერცეპციის ტესტით (TAT) მიღებული შედეგები.

აბრევიატურა, რომელსაც უფრო გრძელი ახსნა სჭირდება, ან რომელიც არ უკავშირდება ცხრილის დასახელებას, შეიძლება ცხრილის თანმხლებ შენიშვნაში გაიტანოს. ცხრილის სათაურის დეტალის დასაზუსტებლად არ გამოიყენება სქოლიო.

მონაცემთა წარმოდგება სხვადასხვა ტიპის ცხრილის სახით

ცხრილებში, ძირითადად, რიცხვები, ანუ რაოდენობრივი მონაცემებია წარმოდგენილი (მაგალითისთვის იხ. ცხრილი №9.3), თუმცა ცხრილში შეიძლება თვისებრივი მონაცემების გატანაც. ამ შემთხვევაში გვექნება ე.წ. სიტყვიერი ცხრილები.

სიტყვიერ ცხრილებში მოცემულია ხოლმე თვისებრივი შედარებები ან აღწერითი ინფორმაცია. მაგალითად, სიტყვიერი ცხრილი შეიძლება ძალზე ინფორმაციული იყოს მკითხველისთვის რამდენიმე კვლევის შედეგად მიღებული მახასიათებლების ურთიერთშედარებისას (იხ. ცხრილი №9.4), ან შეიძლება ასეთ ცხრილში მოცემული იყოს კითხვები და მათზე მიღებული პასუხები (მაგალითისთვის იხ. ცხრილი №9.2), ანდა რომელიმე თეორიის ელემენტები (იხ. ცხრილი №9.5).

ცხრილი №9.4. ატრიბუციაზე დამოკიდებული ემოციური რეაქციები

ემოციური რეაქციები

ატრიბუცია	წარმატება	მარცხი
შესაძლებლობა	კომპეტენტურობა დარწმუნებულობა სიამაყე	არაკომპეტენტურობა ბრძოლაზე უარის თქმა დათრგუნულობა
ძალისხმევა	შემსუბუქება კმაყოფილება მოდუნება	ბრალეულობის განცდა სირცხვილი შიში
სხვათა მოქმედება	მადლიერება	ბრაზი მრისხანება
ბედი	გაკვირვება სინდისის ქენჯნა	გაკვირვება გაოცება

შენიშვნა: ცხრილი აღებულია რ. გერიგის, ფ. ზიმბარდოს „ფსიქოლოგია და ცხოვრება“, 2007

სიტყვიერი ცხრილის ტექსტი მოცემული დისკუსიის/მსჯელობის ილუსტრაციაა, მასში არ უნდა მეორდებოდეს ამ დისკუსიის/მსჯელობის ელემენტები.

სიტყვიერ ცხრილებს იგივე ფორმალური მახასიათებლები აქვთ, როგორებიც რაოდენობრივი მონაცემების ცხრილებს – ცხრილის ნომერი და დასახელება, სათაურები და შესაძლო შენიშვნები. სასურველია, რომ სვეტების სათაურები მოკლე და მარტივი იყოს. თითოეულ უჯრაში ახალი სტრიქონი შეწეულად იწერება.

სიტყვიერი ცხრილის ყველა ნაწილში სტრიქონებს შორის მანძილი ორი ხაზი უნდა იყოს.

ცხრილი N95. სუთფაქტორიანი მოდელი

ფაქტორი	ბიპოლარული განსაზღვრება
ექსტრავერსია	ლაპარაკის მოყვარული, ენერგიული და ასერტიული წყნარის, თავშეკავებულისა და მორცხვის საპირისპიროდ
თანხმობისათვის მზაობა	თანამგრძნობი, კეთილი და მოსიყვარულე ცივის, კაპასისა და სასტიკის საპირისპიროდ
პატიოსნება	ორგანიზებული, პასუხისმგებლიანი და ფრთხილი უყურადღებოს, ფრივოლურისა და უპასუხისმგებლოს საპირისპიროდ
ნეიროტიციზმი	სტაბილური, მშვიდი და კმაყოფილი შფოთიანის, არასტაბილურისა და ტემპერამენტიანის საპირისპიროდ
გამოცდილებისადმი ღიაობა	კრეატული, ინტელექტუალური და გონებაგახსნილი მარტივის, ზედაპირულისა და უგუნურის საპირისპიროდ

შენიშვნა: ცხრილი აღებულია რ. გურიის, ფ. ზიმბარდის, „ფსიქოლოგია და ცხოვრება“, 2007

ნებისმიერი ტიპის ცხრილში მინიმალურად უნდა იყოს წარმოდგენილი მხოლოდ პორიზონტალური ხაზები (მაგალითისთვის იხ. ცხრილი №1.3, ცხრილი №1.4 და ცხრილი №1.5).

ცხრილის შესაფასებელი კითხვარი

- ✓ აუცილებელია ცხრილი?
- ✓ მთელი ცხრილი – დასახელება, სათაურები და შენიშვნა – ორმაგი (ერთნახევარი) ინტერვალითაა გაკეთებული?
- ✓ ნაშრომში ყველა შესადარებელი ცხრილი ერთნაირი ფორმატითაა წარმოდგენილი?
- ✓ ცხრილის დასახელება მოკლე და ახსნითია?
- ✓ თითოეულ სვეტს აქვს სათაური?
- ✓ ახსნილია ყველა აბრევიატურის, დახრილი შრიფტის, გამუქებული შრიფტისა და ფრჩხილების მნიშვნელობები?
- ✓ წაშლილია ვერტიკალური ხაზები?
- ✓ ცხრილის სიგანე შეესაბამება ჟურნალის სვეტს თუ გვერდის ზომას?
- ✓ ცხრილზე მითითება გაკეთებულია ტექსტში?

სურათები

რამდენად გეჭირდება სურათი

APA-ის სტანდარტით შესრულებულ ნაშრომებში ცხრილისგან განსხვავებული ნებისმიერი ტიპის ილუსტრაციას სურათი (figure) ეწოდება. სურათი შეიძლება იყოს დიაგრამა, გრაფიკი, ფოტო, ნახატი ან სხვა გამოსახულება.

ჟურნალებში რაოდენობრივი მონაცემების აღსაწერად ხშირად ცხრილებს ანიჭებენ ხოლმე უპირატესობას, ვინაიდან მათში ზუსტი, კონკრეტული ინფორმაციაა მოცემული, სურათებზე, კი, ჩვეულებისამებრ, მკითხველმა უნდა შეაფასოს მონაცემის მნიშვნელობა; თუმცა, მეორე მხრივ, სურათზე ერთი შეხედვითაც კარგად ჩანს შედეგების პატერნი. ისინი განსაკუთრებით გამოსადეგია ორ ცვლადს შორის მიმართების (ან ამ მიმართების არარსებობის) და არაწრფივი დამოკიდებულების აღსაწერად. გარდა ამისა, კარგად მომზადებული სურათი შეიძლება ტექსტზე უფრო სტრუქტურირებულად ან თვალსაჩინოდ გადმოგვეცემდეს ამა თუ იმ შედეგსა თუ ცნებას.

ნაშრომის შექმნისას სურათის გამოყენების გადაწყვეტილების მიღებისას გამოსადეგია შემდეგ კითხვებზე პასუხის გაცემა:

- რა აზრის გადმოცემა გასურთ სურათით?
- აუცილებელია სურათის გამოყენება? თუ ის იმეორებს ტექსტს, მაშინ არ გჭირდებათ. თუ ავსებს ტექსტს ან ლაკონურად გადმოსცემს ხანგრძლივ მსჯელობას, მაშინ ის ინფორმაციის გადმოცემის ოპტიმალური საშუალება შეიძლება იყოს.
- თქვენი მიზნისთვის რომელი ტიპის სურათია (გრაფიკი, დიაგრამა, რუკა, ფოტო თუ სხვა რამე) ყველაზე ადეკვატური? შესაძლებელია თუ არა მარტივი გრაფიკით გადმოიცეს თქვენი აზრი და არ დაგჭირდეთ ძვირადღირებული ფოტოების გამოყენება?

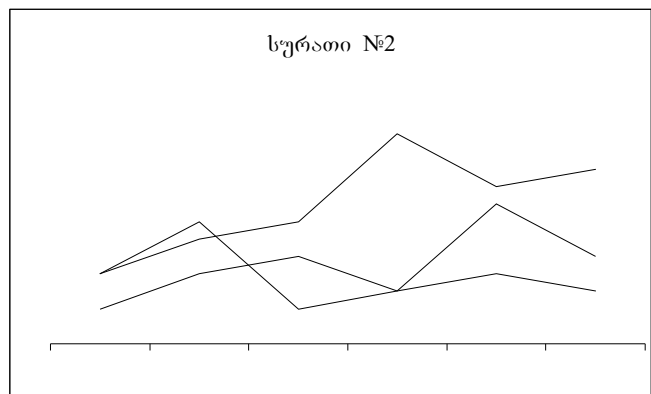
სურათის სტანდარტები

კარგი სურათის სტანდარტია სიმარტივე, თვალსაჩინოობა და თანმიმდევრულობა. კარგი სურათი:

- ავსებს ტექსტს და არ იმეორებს მას;
- მხოლოდ არსებით ფაქტებს აღწერს;
- არ მოიცავს ვიზუალურად ყურადღების გამფანტავ დეტალებს;
- მარტივია წასაკითხად – მისი ელემენტები (ტიპი, ხაზები, დასახელებები, სიმბოლოები და ა.შ.) საკმარისად დიდი ზომისაა, რომ ნაბეჭდი სახით წაკითხვადი იყოს;
- მარტივია გასაგებად – მისი მიზანი თვალსაჩინოდაა მოცემული;
- კონსისტენტურია – ერთ ნაშრომში ერთნაირი სტილით შესრულებული მსგავსი სურათებია. სხვა სიტყვებით, ერთნაირი ზომის ასოებით გაკეთებული წარწერები, ერთნაირი სისქის ხაზები და ერთი ტიპის ვიზუალური მახასიათებლები აქვთ;
- დეტალურად დამუშავებული და მომზადებულია.

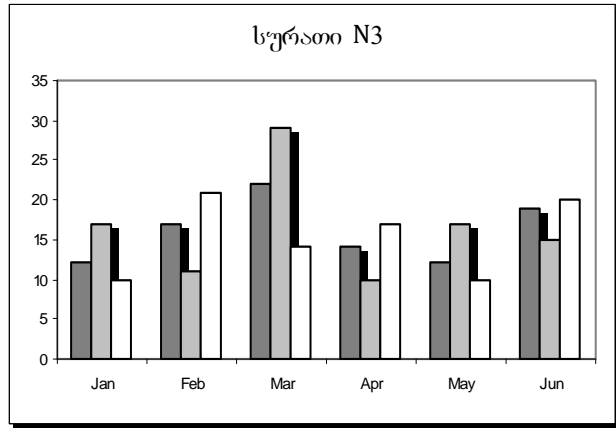
სურათის ტიპები

მკითხველისთვის მონაცემების წარსადგენად სხვადასხვა სახის სურათები შეიძლება გამოვიყენოთ. ზოგჯერ საჭირო ტიპის სურათის არჩევა მარტივია, ზოგჯერ კი – არა. კარგად მომზადებული სურათები შედეგების მთლიან პატერნს დასამახსოვრებლს ხდის.

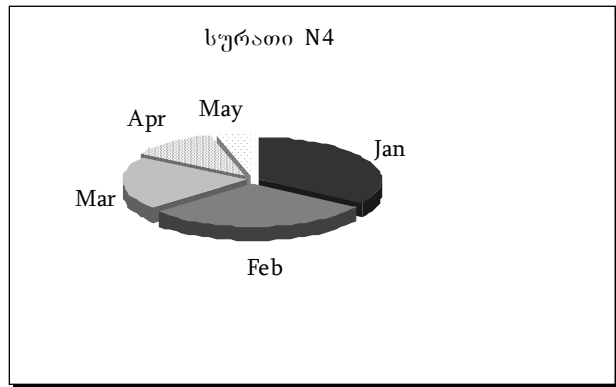

გრაფიკი მონაცემთა სიმრავლეებს შორის მიმართებებს – შედარებასა და განაწილებას – გვიჩვენებს ანდა შეიძლება გვიჩვენებდეს, მაგალითად, მათ აბსოლუტურ მნიშვნელობებს, პროცენტულ განაწილებასა თუ ინდექსებს. გრაფიკში ხაზები გასაგებად უნდა იყოს მოცემული და მასში არ უნდა იყოს ზედმეტი დეტალები. ინფორმაცია ჰორიზონტალურ და ვერტიკალურ ღერძებზე მზარდი თანმიმდევრობით და შედარებადი ერთეულებით უნდა იყოს წარმოდგენილი.

• **გაფანტვის გრაფიკი** ცალკეული წერტილებისგან შედგება, რომლებიც ერთი მოვლენის ცალკეულ ან ორი ცვლადის (აბსცისასა და ორდინატაზე გადაზომილ) მნიშვნელობებს წარმოადგენენ (იხ. სურათი N1). წერტილების მნიშვნელოვანი კლასტერები კორელაციებს ასახავენ. მაგალითად, დიაგონალის გასწვრივ დაჯგუფებული წერტილები წრფივ კორელაციას გამოსახავენ, ხოლო თუ წერტილები ზუსტად დიაგონალის წრფეზე დაგდებიან, მაშინ კორელაციის კოეფიციენტი მის მაქსიმალურ მნიშვნელობას +1-ს უტოლდება.

• **წრფივი გრაფიკი** ორ რაოდენობრივ ცვლადს შორის დამოკიდებულების საჩვენებლად გამოიყენება. დამოკიდებელი ცვლადი ჰორიზონტალურ ღერძზე გადაიზომება, დამოკიდებელი კი – ვერტიკალურზე (იხ. სურათი №2). ღერძებზე დანაყოფები საზომის ერთეულებს გვიჩვენებს. ღერძებით აღნიშნული სკალები შეიძლება იყოს წრფივი, ლოგარითმული ან ლოგარითმულ-წრფივი.

• **სვეტებიანი გრაფიკი** გამოიყენება მაშინ, როდესაც დამოკიდებელი ცვლადი კატეგორიულია (მაგალითად, სხვადასხვა ექსპერიმენტული სიტუაცია. იხ. სურათი №3).

• **წრიული დიაგრამა (pie)** პროცენტული განაწილებისა და პროპორციის საჩვენებლად გამოიყენება. შესადარებელი ერთეულების რაოდენობა ხუთს არ უნდა აღემატებოდეს. სეგმენტები კლებადი თანმიმდევრობით უნდა იყოს დალაგებული, ყველაზე დიდი სეგმენტი კი ვერტიკალური ხაზიდან იწყებოდეს.

სურათის იდენტიფიცირება და ტექსტში მოხსენიება

სურათები არაბული ციფრებით აღინიშნება და ინომრება ტექსტში მოხსენიების თანმიმდევრობით (ანუ სურათი №1, სურათი №2 და ა.შ.) სურათს ნომერი ეწერება ზედა მარჯვენა კუთხეში.

ტექსტში მოხსენიების წესები:

როგორც მე-2 სურათზეა ნაჩვენები, ეს დამოკიდებულება. . .

მათ შორის აღმოჩნდა მჭიდრო კავშირი (იხ. სურათი №2).

არ გამოიყენოთ ფრაზები „ზემოთ მოცემულ სურათზე“ ან „მე-12 გვერდზე მოცემულ სურათზე“, ვინაიდან სურათის მდებარეობა და გვერდების ნუმერაცია შეიძლება შეიცვალოს.

სურათის ნომერს თან უნდა ახლდეს დასახელება, რომელიც უნდა იყოს საკმაოდ დეტალური და ამომწურავი.

გამოყენებული ლიტერატურა

გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა შრომაში მითითებული ყველა წყაროს შესახებ ამომწურავ ინფორმაციას გვაწვდის. ავტორმა დაკვირვებით უნდა შეარჩიოს ის ლიტერატურა, რომელსაც დასაბუთებისათვის გამოიყენებს და ჩამონათვალში მხოლოდ ის წყარო უნდა მოიტანოს, რომელიც კვლევის დროს ან შრომის მომზადებისას იყო გამოყენებული.

მიაქციეთ ყურადღება, რომ გამოყენებულ ლიტერატურაში მითითებულია ტექსტში მოტანილი წყარო, ხოლო ბიბლიოგრაფიაში კი – ლიტერატურა, რომელიც შეიძლება წარმოადგენდეს ინფორმაციულ ან ისტორიულ ფონს აღნიშნული შრომის გასაგებად, ბიბლიოგრაფიაში შეიძლება მითითებული იყოს ლიტერატურა, რომელიც საჭიროა საკითხის უფრო ღრმად შესასწავლად, როგორც საკითხავი მასალა მომავლისათვის. ის შეიძლება აღწერით შენიშვნებსაც მოიცავდეს. APA-ის ჟურნალები მოითხოვს გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხას და არა ბიბლიოგრაფიას.

ტექსტში გამოყენებული ლიტერატურა ციტირებულია ავტორის გვარი-თარიღის სისტემით და ანბანური თანმიმდევრობით ნუსხაშია მითითებული. აუცილებელია, რომ ტექსტში ციტირებული ლიტერატურა მიეთითოს ჩამონათვალშიც და, შესაბამისად, ნუსხაში მითითებული თითოეული წყარო მოტანილი იყოს ტექსტშიც. საიდენტიფიკაციო მინიშნებები ორივე ადგილას აბსოლუტურად იდენტური უნდა იყოს. წყაროს შესახებ მოტანილი ინფორმაცია ზუსტი და ამომწურავი უნდა იყოს, ვინაიდან ნუსხის მითითება ხდება იმ მიზნით, რომ მკითხველმა, საჭიროების შემთხვევაში, წყაროს მოძიება და გამოყენება შეძლოს. ჩამონათვალში აუცილებლად უნდა მიუთითოთ: ავტორი, გამოცემის წელი, სათაური, გამომცემლობა.

APA-ის სტილით გამოყენებული ლიტერატურის ჩამონათვალი მოცემულია ბოლო გვერდზე (ახალი გვერდიდან) და მოიცავს სრულ და ამომწურავ ინფორმაციას თითოეული წყაროს შესახებ. გვერდების დანომვრის პრინციპები იგივეა, რაც წინა გვერდების შემთხვევაში (მარჯვენა ზედა კუთხე).

გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა

ფორმატი

$\frac{1}{2}$ "
 დაძლევის სტრატეგიები 2
 5 პოზიცია

გამოყენებული ლიტერატურა } ცენტრში

Billings A. G., & Moos, R. H. (1984). „Coping, stress, and social resources among adults with unipolar depression.” // *Journal of Personality and Social Psychology*. 46. 877-891

Stone, A. A., & Neale, J. M. (1984). „New Measure of Daily Coping: Development and Preliminary Results.” // *Journal of Personality and Social Psychology*. 46 (4), 892-902.

ხაზებს შორის
 ორმაგი
 ინტერვალი

$\longleftrightarrow$
 5 პოზიცია

ორგანიზაცია

წყაროების მითითება ანბანური თანმიმდევრობით გვარების მიხედვით ხდება. თუ შრომის ავტორი არ არის აღნიშნული, მაშინ მითითება სათაურის პირველი სიტყვების მიხედვით ხდება.

ხაზებს შორის ინტერვალი

ხაზებს შორის ორმაგი ინტერვალი (თუმცა ქართულში ერთნახევარიც დასაშვებია – შესათანხმებელია ხელმძღვანელთან).

აბზაცის პირველი შეწეული სტრიქონი (indention)

თითოეული სტრიქონისთვის შესაბამისი აბზაცი უნდა იქნეს გამოყენებული. APA-ის სტილით რეკომენდებულია თითოეული წყაროს პირველი სტრიქონისთვის 5–7 პოზიციის გამოტოვება.

Rodrigues, R. (1982). *A hanger of memory: The education of Richard Rodrigueus*. Boston: Godine.

თუმცა არსებობს მეორე ვარიანტიც: როცა მითითებულ ლიტერატურაში პირველ სტრიქონში პირველი სიტყვა, პირიქით, გამოწეულია და მეორე სტრიქონი 5 პოზიციით შეწეულია.

Rodrigues, R. (1982). *A hanger of memory: The education of Richard Rodrigueus*. Boston: Godine.

ჰკითხეთ ხელმძღვანელს, რომელი ვარიანტის გამოყენება გევალება.

ავტორები

პირველად უნდა მიუთითოთ ავტორის გვარი, შემდეგ სახელი (ერთმანეთისგან მძიმეებით გამოიყოფა). როგორც წესი, სახელის (ასევე, მეორე სახელის) მისათითებლად ინიციალები გამოიყენება. ბოლო ავტორის გვარის წინ & კავშირი იწერება.

გამოცემის თარიღი

გამოცემის წელი უნდა მიუთითოთ ფრჩხილებში ავტორის ან ავტორების გვარების გვერდით. ჩვეულებრივად, ეს არის ხოლმე წელი, მაგრამ ზოგიერთი ტიპის გამოცემებისთვის (მაგალითად, ჟურნალები და საგაზეთო სტატიები) უნდა მიუთითოთ თვე და, იშვიათ შემთხვევაში, დღეებიც.

სათაური

ინგლისურ ენაზე წიგნის ან სტატიის სათაურის მითითების შემთხვევაში, დიდი ასოთი იწერება მხოლოდ სათაურის პირველი სიტყვა, ქვესათაურის პირველი სიტყვა და საკუთარი სახელები. სხვა ყველა დანარჩენი სიტყვა იწერება პატარა ასოებით. სტატიის სათაური ბრჭყალებში არ უნდა ჩაისვას.

გამოცემის ადგილი

წყაროსთვის, რომელიც პერიოდულ გამოცემას არ წარმოადგენს, უნდა მიუთითოთ გამოცემის ადგილიც. თუ გამომცემელი რომელიმე კონკრეტულ უნივერსიტეტს წარმოადგენს და ქალაქის (ან პროვინციის) დასახელება მითითებულია უნივერსიტეტის სახელწოდებაშიც, მაშინ მისი გამეორება საჭირო აღარ არის.

გამომცემლობის დასახელება

არაპერიოდული წყაროებისთვის გამომცემლობის მითითებაც აუცილებელია. გამოცემის ადგილის შემდეგ ორწერტილი და შემდეგ გამომცემლობის დასახელება უნდა მიუთითოთ. ზოგიერთი გამომცემლობისათვის შესაძლებელია შემოკლებული ვარიანტიც გამოიყენოთ (William Morrow-ის ნაცვლად Morrow). შესაძლოა გამოტოვოთ სიტყვები: გამომცემელი, კომპანია და ა.შ. ("CO.," "Inc.," "Publisher"). თუმცა ასოციაციების, კორპორაციების და უნივერსიტეტის გამომცემლობების მითითებისას სრული სახელწოდებები უნდა აღინიშნოს და ამ შემთხვევაში გამომცემლობის დასახელების გამოტოვება არ ხდება (მაგალითად, "Harvard University Press").

გვერდების ნუმერაცია

წიგნების ან გაზეთების გვერდების მითითებისას აბრევიატურა – „გვ.“ – მიუთითეთ. გვერდებისთვის ყველა ციფრი მოიტანეთ: „667-668.“

წიგნები

1. წიგნი, რომელსაც ერთი ავტორი ჰყავს

Rodriguez, R. (1982). *A Hanger of Memory: The Education of Richard Rodrigueus*. Boston: Godine.

ავტორის სახელის სრული მითითების ნაცვლად მისი ინიციალი უნდა მიუთითოთ, თუმცა მისი სახელი წყაროს დასახელებაშიც იკითხება. დიდი ასოთი სათაურის და ქვესათაურის მხოლოდ პირველი სიტყვა და საკუთარი სახელია მოცემული.

2. წიგნი, რომელსაც ორი ან მეტი ავტორი ჰყავს

Nesselroade, J.R., & Baltes, P.B. (1999). *Longitudinal research in behavioral studies*. New York: Academic Press.

ავტორების გვარებს ერთმანეთისგან & გამოყოფს.

3. წიგნი, რომელსაც რედაქტორი ჰყავს

Dohrenwend, B. S., & Dohrenwend, B. P. (Eds). (1994). *Stressful life events: Their nature and effects*. New York: Weley.

რედაქტორთა სახელები მიუთითეთ, როგორც ავტორის სახელი და გვარი, მაგრამ ფრჩხილებში შემოკლებული ფორმით მოცემული უნდა იყოს: „(რედ.)“. ინგლისურ-ენოვანი წყაროს მითითების შემთხვევაში თუ რედაქტორი ერთია: „(Ed)“, თუ რამოდენიმე – „(Eds)“. იქვე, ფრჩხილებში უნდა მიუთითეთ გამოცემის წელიც.

4. წიგნი, რომელსაც მთარგმნელი ჰყავს

Trajan. P. D. (1927). *Psychology of animals* (H.Simone, Trans.). Washington, DC: Halperin.

5. წიგნი, რომლის ავტორი მკვლევართა ჯგუფია

Lorenz Research. (1997). *Research in social studies teaching*. Baltimore: Arrow Books.

როცა წიგნის ავტორი ავტორთა ჯგუფია, როგორცაა, მაგალითად, მკვლევართა ჯგუფი, სახელმწიფო სააგენტო, კორპორაცია და ა.შ. ასეთ შემთხვევაში, ჯგუფის სახელი უნდა მიუთითოთ, როგორც ინდივიდუალური საკუთარი სახელი. გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხაში კი ანბანური თანმიმდევრობით სწორედ ეს სახელი უნდა გაითვალისწინოთ.

6. წიგნი, რომლის ავტორი უცნობია

Mariam-Webster's collegiate dictionary (10th ed.). (1997). Springfield, MA: Mariam-Webster.

თუ წიგნის ავტორი უცნობია უნდა მიუთითოთ წიგნის სახელწოდება ანბანური თანმიმდევრობით.

7. ერთი და იმავე ავტორის ორი ან მეტი შრომა, რომელიც ერთსა და იმავე წელსაა გამოქვეყნებული

Gardner, H. (1973a). *The arts and human Development*. New York: Weliy.

Gardner, H. (1973b). *Ithe guest for mind: Pieaget, Levi-Strauss, and the structuralist movement*. New York: Knopf.

როდესაც გამოყენებულია ერთი და იმავე ავტორის ერთსა და იმავე წელს გამოქვეყნებული შრომა, ისინი უნდა მიუთითოთ ანბანური თანმიმდევრობით, სათაურის პირველი სიტყვის მიხედვით და გამოცემები უნდა გამოირჩეს ერთმანეთისგან ასოების (ა, ბ და ა.შ.) საშუალებით.

მაგრამ თუ უთითებთ ერთი და იმავე ავტორის ორ სხვადასხვა შრომას, რომლებიც ერთსა და იმავე წელს არ არის გამოქვეყნებული, ასეთ შემთხვევაში, ჯერ უნდა მიუთითოთ უფრო ადრე გამოქვეყნებული შრომა.

8. წიგნი, რომელიც ხელახლა გამოიცა

Bollinger, D.L. (1975). *Aspects of language* (2nd ed). NewYork. Harcourt Brace Jovanovich.

ხელახალი გამოცემის თარიღი სათაურის შემდეგ უნდა მიუთითოთ. შემდეგ გამომცემლობა უნდა აღინიშნოს.

9. წიგნი, რომელიც ერთზე მეტი ტომისაგან შედგება

Lincoln, A. (1953). *The collected works of Abraham Lincoln* (R.P. Basler, Ed.). (Vol.5). New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Lincoln, A. (1953). *The collected works of Abraham Lincoln* (R.P. Basler, Ed.). (Vols.1-8). New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

10. სტატია ან თავი რედაქტირებული წიგნიდან

Paykel, E. S. (1994). Life stress and psychiatric disorder: Applications of the clinical approach. In B.S. Dorhewend & B.P. Dorhenwend (Eds.), *Stressful life events: Their nature and effects* (pp. 239-264). New York Weliy.

გამოცემის თარიღი აუცილებლად უნდა აღინიშნოს. სტატიის ან თავის სათაურის შემდეგ უნდა მიუთითოთ, რომელი წყაროდან არის ამოღებული ნაკვეთი. გვერდების ნუმერაცია უნდა მიუთითოთ ფრჩხილებში.

პერიოდული გამოცემები: სამეცნიერო ჟურნალები, ჟურნალები და გაზეთები

11. სტატია ყოველწლიური ჟურნალიდან

Emery, R.E. (1992). Marital turmoil: interpersonal conflict and the children of discord and divorce. *Psychological Bulletin*, 92, 310-330

სტატიის სათაური ბრჭყალებში არ უნდა ჩაისვას. ჟურნალის სახელწოდება დახრილი უნდა იყოს.

12. სტატია ჟურნალიდან, რომელსაც ცალკეული ნომრები აქვს

Dacey, J. (198). Managment participation in corporate buy-outs. *Management Perspectives*, 7(4), 20-31

ჟურნალის ნომერი დახრილი არ უნდა იყოს, ის ფრჩხილებში უნდა ჩასვას.

13. სტატიის აბსტრაქტი

Emery, R.E. (1992). Marital turmoil: interpersonal conflict and the children of discord and divorce. *Psychological Bulletin*, 92, 310-330 (From Psychological Abstracts, 69, Item 1320)

როდესაც აბსტრაქტი და არა სტატიის სრული ტექსტია გამოყენებული, ფრჩხილებში მოწოდებულ უნდა იყოს ამომწურავი ინფორმაცია: სათაური, ტომის ნომერი, გვერდები, აბზაცის ნომერი. რამდენადაც სათაურში სიტყვა *აბსტრაქტი* არ ფიგურირებს, ამიტომ ის უნდა მიუთითოთ წყაროს სათაურსა და პერიოდიზაციას შორის, რომ ცხადი გახდეს, რა გამოიყენეთ.

14. სტატია ჟურნალიდან

Van Gelder, L. (1996, Desember). Countdown to motherhood: When should you have a baby? *Ms.*, 37-39, 74.

თუ ჟურნალს აქვს ცალკეული გამოცემები და ნომრები, აუცილებლად უნდა იყოს აღნიშნული. ასევე, ნომრის გამოცემის სრული თარიღი და სტატიის გვერდები უნდა იყოს დაფიქსირებული, ოღონდ აბრევიტურის (გვ.) გარეშე.

15. საგაზეთო სტატია

Lewis, P.H. (1999, January 21). Many updates cause profitable confusion. *The New York Times*, pp. D1, D5.

უნდა მიუთითოთ, როგორც გამოცემის წელი, ასევე, თვე და დღე. გვერდების მისათითებლად შეიძლება გამოიყენოთ აბრევიტურა: „გვ.“

16. ხელმოწერელი სტატია

The right to die. (1976, October 11). *Time*, 121. 101

მიუთითეთ ჩამონათვალში ანბანური თანმიმდევრობით სტატიის სათაურის მიხედვით. ისევე, როგორ ანონიმური ავტორის წიგნის მითითების შემთხვევაში.

17. მიმოხილვა

Dinnage, R. (1987, November 29). Against the master and his men [Review of the book *A mind of her own: The life of Karen Horney*]. *The New York Times Book Review*, 10-11.

თუ მიმოხილვა დასათაურებული არაა, გამოიყენეთ ფრჩხილებში მოცემული ინფორმაცია, როგორც სათაური.

წიგნის მითითების შემთხვევაში სათაური დახრილი უნდა იყოს, ჟურნალების შემთხვევაში კი დასახელება დახრილი.

დანართი

დანართი ორ მიზანს ემსახურება. ის ავტორს მკითხველისთვის კითხვის შეუწყვეტლად დეტალური ინფორმაციის მიწოდებისა და წერის სტილის, წესების დაცვის საშუალებას აძლევს.

ჩვეულებრივად, დანართში მათემატიკური დასაბუთება, დიდი ცხრილები, კითხვარის ნიმუშები ან კვლევაში გამოყენებული სხვა ხელსაწყოები და კომპიუტერული პროგრამები აღწერილი.

ნაშრომი შეიძლება ერთ ან მეტ დანართს მოიცავდეს.

დანართის იდენტიფიკაცია და ტექსტში მოტანა

თუ ნაშრომს მხოლოდ ერთი დანართი აქვს, მას მხოლოდ დანართი ეწერება. თუ მას რამდენიმე დანართი აქვს, მაშინ უნდა მიუთითოთ: დანართი A, დანართი B და ა.შ. იმ თანმიმდევრობით, რა თანმიმდევრობითაც ის ტექსტშია მოტანილი. თითოეულ დანართს უნდა ჰქონდეს სახელწოდება. ტექსტში დანართები შესაბამისი სახელწოდებებითაა მოტანილი:

ორივე კვლევა ერთი და იგივე შედეგი აჩვენა (იხ. დანართი A და დანართი B).

ძირითადი ნაწილი და სათაურები

ტექსტის მსგავსად, დანართს აქვს სათაური და ქვესათაური (დანართის შიგნით სათაურის დონის განსაზღვრის მიზნით დანართი ტექსტისგან განცალკევებით უნდა იყოს მოცემული, მაგალითად, ძირითად ტექსტს შეიძლება ოთხდონიანი სათაური ჰქონდეს, მაგრამ თუ დანართს ორდონიანი სათაური აქვს, დასათაურება ხდება ისევე, როგორც ორდონიანი ძირითადი ტექსტის).

ძირითადი ტექსტის მსგავსად, დანართი შეიძლება მოიცავდეს ცხრილებს და სურათებს და, აგრეთვე, ვრცლად მოცემულ მათემატიკურ ფორმულებს. დანართის ცხრილები და სურათები უნდა დაინომროს. აგრეთვე, უნდა დაინომროს მათემატიკური ფორმულები, თუ ეს აუცილებელია შემდგომი მითითებისთვის. ცხრილების ნომერს თან უნდა დაერთოს დანართის დასახელებაც (მაგალითად, ცხრილი NA1).

იმ შემთხვევაში, როცა დანართი ერთია, დანართის ცხრილების და სურათების გადანომრვისას გამოიყენეთ ასო „A“, რომ ძირითადი ტექსტის ცხრილებისგან და სურათებისგან გარჩევა შესაძლებელი იყოს. დანართში ციტირების წესები იგივეა, რაც ძირითადი ტექსტის შემთხვევაში: – დანართის ყველა ცხრილი და სურათი მითითებული უნდა იყოს დანართში და დანომრილი უნდა იყოს მოტანის რიგის მიხედვით.

ცხრილები, რომლებიც დანართის სახითაა მოცემული

თუ ცხრილი მთლიანად დანართს წარმოადგენს, ცენტრში მოცემული დანართის სახელწოდება და სათაური ცხრილის ნომრის და სათაურის ჩანაცვლებასაც წარმოადგენს. მრავალდონიანი ცხრილები ცალკეული დანართების სახით მოიტანეთ. თუ ასეთი ცხრილები (მაგრამ არა ტექსტი) კომბინირებულია ერთ დანართში, დანომრეთ ცხრილები.

კითხვარები და ტესტები

თუ თქვენ გსურთ გამოაქვეყნოთ ახალი ტესტი APA-ის ჟურნალში, მაშინ საავტორო უფლებების მფლობელი იქნება APA (ავტორს, რომელსაც სურს, რომ რომ საავტორო უფლებები შეინარჩუნოს, უნდა მიუთითოს: „საავტორო უფლება [წელი] [ავტორის გვარი]).

თუ გსურთ მიუთითოთ სხვა ავტორის კითხვარი ან ტესტი, ამის უფლება წერილობითი ფორმით უნდა მოიპოვოთ.

ნაშრომის ფორმალური მახასიათებლების შესაფასებელი კითხვარი

ფორმატი

- წარმოდგენილი ნაშრომი შესრულებულია თუ არა A4 ფორმატის ფურცელზე?
- მთელ ნაშრომში ციტირების, გამოყენებული ლიტერატურის, ავტორის შენიშვნის, სქოლიოს, სურათების დასახელების და ცხრილის ყველა ნაწილის ჩათვლით, დაცულია თუ არა სტრიქონებს შორის ორმაგი (ქართულში – 1,5) ინტერვალი? არის თუ არა ნაშრომი მოწესრიგებული და გულდასმით გაფორმებული?
- მინდვრები არის თუ არა, სულ მცირე, 1" ანუ 2,54 სმ?

- ცალკე გვერდებზე არის თუ არა მოცემული თავფურცელი, აბსტრაქტი, გამოყენებული ლიტერატურა, ავტორის შენიშვნა, ცხრილები და სურათები (ერთი ცხრილი/სურათი ერთ გვერდზე) ცალკე გვერდებზე?
- თანმიმდევრულად არის თუ არა გადანომრილი გვერდები თავფურცლიდან გამოყენებული ლიტერატურის ჩათვლით?

თავფურცელი და აბსტრაქტი

- შედგება თუ არა სათაური 10-12 სიტყვისგან?
- თავფურცელზე მითითებულია თუ არა ინსტიტუტი/დაწესებულება, სადაც შესრულდა ნაშრომი?
- თავსდება თუ არა აბსტრაქტი 120 სიტყვაში?

აბზაცები და სათაურები

- არის თუ არა ერთი აბზაცი ერთ წინადადებაზე მეტი, მაგრამ არა უმეტეს ერთი ხელნაწერი გვერდისა?
- ქვესათაურები ზუსტად ასახავენ თუ არა ნაშრომის სტრუქტურას?
- ერთნაირი ქვესათაურები ერთნაირი ფორმატივითაა შესრულებული თუ არა?

აბრევიატურა

- ამოღებულია თუ არა ნაშრომიდან ყველა არაარსებითი და არასაჭირო აბრევიატურა? განმარტებულია თუ არა ყველა საჭირო და ნაშრომში შეტანილი აბრევიატურა?
- ცხრილებსა და სურათებში მოცემული აბრევიატურები ახსნილია თუ არა ცხრილის თანმხლებ შენიშვნასა თუ სურათის ლეგენდაში?

გამოყენებული ლიტერატურა

- გამოყენებული ლიტერატურა ციტირებულია როგორც ტექსტში, ისე ბოლოში სათაურით „გამოყენებული ლიტერატურა“? სხვა სიტყვებით, რაც ტექსტშია მოცემული, მითითებულია ბოლოშიც და პირიქით?
- ტექსტში ციტირებული და გამოყენებული ლიტერატურის ჩამონათვალში მოცემული წყაროები ერთნაირადაა დაწერილი და თანხვედრა თუ არა გამოცემის წლები?
- სრულად არის თუ არა მოცემული ჟურნალის დასახელებები?
- გამოყენებული ლიტერატურა დალაგებულია თუ არა ავტორთა გვარების მიხედვით ანბანური თანმიმდევრობით?

სქოლიო

- მითითებულია თუ არა ტექსტში ყველა სქოლიო?
- გადანომრილია თუ არა სქოლიოები თანმიმდევრულად და სწორადაა თუ არა ისინი განლაგებული ტექსტში?

ცხრილები და სურათები

- თითოეული ცხრილის სვეტებს აქვს თუ არა სათაური?
- ცხრილებში ამოღებულია თუ არა ყველა ვერტიკალური ხაზი?
- სურათების ელემენტები არის თუ არა საკმარისად დიდი ზომის, რათა სურათის ზომების შემცირების შემთხვევაში მაინც წაკითხვადი იყოს?
- თითოეული სურათი დანომრილია თუ არა თანმიმდევრულად და აქვს თუ რა მოკლე სათაური?

- ყველა სურათი და ცხრილი მოხსენიებულია თუ არა ტექსტში და დანომრილია თუ არა მოხსენიების რიგის მიხედვით?

ბოლო შენიშვნა

მიუხედავად იმისა, რომ APA-ის სტანდარტით მოგეთხოვებათ ნაშრომის შესრულება, კონკრეტული დეპარტამენტისა თუ პედაგოგის მოთხოვნა შესაძლოა, გარკვეულწილად, განსხვავდებოდეს APA-ის სტანდარტისგან. ამ შემთხვევაში უპირატესობა დეპარტამენტის/მასწავლებლის მოთხოვნებს ენიჭება. ორივე – APA-ისა და დეპარტამენტის/მასწავლებლის – მოთხოვნების ცოდნა სტუდენტს ნაშრომის დამაკმაყოფილებლად მომზადების საშუალებას მისცემს. თუმცა გასსოვდეთ, რომ აკადემიური საზოგადოება შეთანხმებულია წერის სტილზე და ნამდვილად არ შეცვლის მას ერთი ინდივიდის ახირების გამო.

ბამოყენებული ლიტერატურა

- არაბული ა., *ქართული მეტყველების კულტურა*, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი, 2004.
- გუტბროდი ჰ., დანელია ნ. *საქმიანი ურთიერთობები*. გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი, 2006.
- თვალთვაძე დ., გაფრინდაშვილი ნ. *მართლწერის წესები და სავარჯიშოები*, თბილისი, 2004.
- შალამბერიძე გ., *ქართული მართლწერა*, გამომცემლობა „განათლება“, თბილისი, 1965.
- შანიძე ა., *ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები*, თსუ, თბილისი, 1973.
- Ãäâèí Äæ, Êñëääî ààì èà â ï ñèõî ëî æè, ì áòî äù è ï èàì èðî ààì èà. 3-å èçä. Í èòâð, 2004.
- Carter D., *Beyond the Loan Word: Plagiarism and Academic Writing*. Published in <http://www.engelsk.au.dk/en/studies/exams/guides/plagiarism> (2000, Revised 07.05.2007). ბოლო ნახვა 15.08.2007
- Campbell S., *The Problem of Plagiarism* Published in <http://www-personal.umich.edu/~sdcamp/up540/writingtips.html> (last updated: February 22, 2007). ბოლო ნახვა 15.08.2007
- Fowler H. Ramsey; Aaron Jane E.; Anderson Daniel (2000). *The Little, Brown Handbook*. 8th edition. Addison-Wesley.
- Georgetown University. *What is Plagiarism*. Published in <http://gervaseprograms.georgetown.edu/hc/plagiarism.html> (2007). ბოლო ნახვა 15.08.2007
- Publication Manual of the American Psychological Association, 5th edition. Published by APA.
- Regina L Smalley., Mary K. Ruetten., & Joann Rishel Kozyrev (2000). *Refining Composition Skills*. Heinle & Heinle: Thomson Learning.
- Writing Tutorial Services, Indiana University, Bloomington, IN. Plagiarism: What It is and How to Recognize and Avoid It*. Published in <http://www.indiana.edu/~wts/pamphlets/plagiarism.shtml> (2004). ბოლო ნახვა 15.08.2007